

¡BOMBA!

Hoy perdió un verbo la lengua:
se olvidó el cruzazuleo,
y es que secundar sí mengua
citorios y jaleo

K'uintsil

Lunes 25 de mayo de 2026

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 11 · NÚMERO 2730 · www.lajornadamaya.mx

Cannes 79: u cha'anilo'ob yóok'ol kaab ch'éen u kanik bix u múul yanal yéetel u jeel kuxtal

Te'el ja'aba', beetchaj u 79 u téenal Festival de Cannes, ba'ale' ma'ilik okok máak tu kúuchil tu'ux kun beetbile', yaan ba'al jela'an ku yu'uba'ali'.

Cannes 79e' jsúut cha'an tu'ux ku chíikpajal saajkil. Ma' chéen político wa económico saajkili'. Tumen maas nojoch le sajkil yano': sajak máak u múul yantal yéetel uláak'o'ob. Sajak máak u p'átik teejel le yóok'ol kaaba'. Sajak máak u p'áatal tu juunal. Sajak u sa'atal ts'iibolalo'ob. Sajak tak u beetik uláak' creacióno'ob.

Le beetike', jach saasil úuchik u chíikbesa'al ya'abach ti' le k'a'anan películaso' tumen leti'e' ba'alo'ob je'el ku ye'esiko'obo'.

Tu cha'anil Hope, Na Hong-jin tu ye'esaj jump'éeel kaaj ku kaxtik bix u defendertkubáaj ti' sajb'eentsil yaan, le

beetik ku yantal u ye'esik u jaach jaajil ba'ax ku yúuchul: ya'abach juntéenake', k'aak'as ba'ale' ma' táanxel tu'ux u taali', tumen láayli' leti'e' kaajo'ob ts'o'ok u kanik u ch'a'ako'ob le saajkilo' ba'ale' yéetel violencia.

U cha'anil Cowarde', míin jump'éeel ti' le maas tsikbalta'ab tu ka' jaats le festivalo', chíikbesa'ab u yóol xiib tu chúunukil Primera Guerra Mundial ti'al u k'áatchi'ibtik wa je'lili' u yantal jump'iit ternura tak tu'ux yaab maquinaria maas mu'uk'a'an.

Tu cha'anil The Man I Love, Ira Sachse' béeychaj u ye'esik jump'éeel ba'al maas talam: u kuxtal wíinik ku kaxtik u yaabiltik máak yéetel u ch'iijil ti' wíinkilalo'ob jejelás bix yanik. Ts'o'oke' tumen ma' u k'áat ka'ach u chíikbes ba'al

beey melodramae' tu kaxtaj bix u ye'esik u fragilidad wíinik.

Beey túuno', tak Pedro Almodóvar, yéetel u cha'anil Amarga Navidad, óoli' beey jk'áal ti' u ka'anatsil tuukul juntúul máak kaxtik u beetik cha'ano'ob tu lu'umil Europa, ba'ale' ku kájaal u paktikubáaj tu juunal tumen ma' u yojel jach tu beel bix je'el u béeytal u ka' ilik yóok'ol kaab.

Ba'ale', kex tumen yanchaj ya'abach ba'al téeeje', chíikpaj xan u kaaxanil ternura. Ti' túun xan tu ye'esubáaj Méxicoi'.

Guillermo del Toro táakpaj Cannes tu'ux tu ye'esaj óoli' beey táan u ka' k'a'anankúunsik monstruos ichil u meyajil cine, tumen ma' chéen fantástico ba'alo'obi'. Uláak' bix u pakta'al wa u na'atal saajkil.

Ts'o'oke' ma' yanchaj uláak' cha'an tu maas na'ataj a ke La Bola Negra.

Ulises Carrillo yéetel Ana Brun / P 20
Oochel Reuters